

PM 2015:216 RI (Dnr 110-1505/2015)

Får vi det bättre? Om mått på livskvalitet (SOU 2015:56)

Remiss från Finansdepartementet

Remisstid den 30 december 2015

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.
Som svar på remissen av betänkandet ”Får vi det bättre? Om mått på livskvalitet (SOU 2015:56)” hänvisas till vad som sägs i promemorian.

Föredragande borgarrådet Karin Wanngård anför följande.

Ärendet

Utredningen om mått på livskvalitet har överlämnat betänkandet ”Får vi det bättre? Om mått på livskvalitet (SOU 2015:56)” till regeringen som har remitterat betänkandet till Stockholms stad. Utredningen föreslår att mått på utvecklingen av livskvaliteten i det svenska samhället ska bygga på medborgarnas handlingsfrihet, det vill säga i vilken mån individen har resurser och förmåga att styra sitt liv efter egna värderingar och önskemål. Detta sätt att mäta är jämförbart med vad som idag görs internationellt inom till exempel Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD) och anknyter till tidigare nordisk välfärdsstatistik.

Remissen i sin helhet finns att läsa på [regeringens hemsida](#).

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret ställer sig positivt till utredningens förslag och delar bedömningen att mått på livskvalitet bör bygga på individernas handlingsfrihet. Kontoret understryker även vikten av att kunna göra regionala analyser och att kunna analysera förändringar över tid. ...

Mina synpunkter

Det är välkommet med ett komplement till det traditionella välfärdsmålet bruttonationalprodukt (BNP). Det livskvalitetsmått som utredningen föreslår bygger på en uppskattning av individens handlingsfrihet, det vill säga i vilken mån individen har resurser och förmåga att styra sitt liv efter egna värderingar och önskemål. Detta angreppssätt stämmer väl överens med utgångspunkterna för stadens arbete med kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm samt stadens nya vision Ett Stockholm för alla.

De indikatorer som används bör ha en balans mellan olika dimensioner av människors välfärd, ekonomiskt, socialt och ekologiskt. Det är också viktigt att markera att alla aspekter av livskvalitet inte nödvändigtvis fångas upp i objektiva mått. De mer objektiva måtten kring välbefinnande kan därför, i detta eller andra sammanhang, behöva kompletteras med människors mer subjektiva uppfattning om sitt välbefinnande.

Det är viktigt att utredningen utformas så att den är jämförbar över tid samt jämförbar med liknande mätningar internationellt. Livskvalitetsmätningen bör också utformas så att det är möjligt att undersöka variationen mellan befolkningsgrupper. Möjligheten att göra analys av fördelningar och skillnader mellan samhällsgrupper är viktiga inte minst för att kunna ta fram verkningsfulla åtgärder som kan minska skillnaderna i levnadsvillkor, som till exempel utbildning eller tillgång till kultur. Undersökningar av människors livskvalitet är också viktiga redskap för lokala och regionala beslutsfattare. Det är därför angeläget att undersökningen går att bryta ned på storstadskommuner. I övrigt hänvisas till stadsledningskontorets synpunkter.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

Som svar på remissen av betänkandet ”Får vi det bättre? Om mått på livskvalitet (SOU 2015:56)” hänvisas till vad som sägs i promemorian.

Stockholm den 3 december 2015

KARIN WANNGÅRD

Bilaga

Remissen, sammanfattning

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande gjordes av borgarrådet Joakim Larsson (M) och borgarrådet Lotta Edholm (L) enligt följande.

En central del i den ekonomiska politiken är vad man väljer att mäta och vilka nyckeltal man använder sig av. Det som mäts blir också oftare föremål för agerande. Det samhällsekonomiska målet ska vara att skapa en till alla delar god livsmiljö för människorna.

BNP-måttet och andra ekonomiska mått är helt centrala för att följa utvecklingen och få ramar för vad som är ekonomiskt möjligt. Ett mått som BNP exkluderar dock faktorer som enligt forskningen är avgörande för vårt välbefinnande, såsom relationer, trygghet, hälsa, livsmiljö och inflytande. Genom indikatorer och index som ger bättre kunskaper om människors livskvalitet förbättras möjligheterna att analysera hur politiska åtgärder kan påverka.

Alliansregeringen tillsatte en utredning för att kartlägga, analysera samt föreslå kompletterande mått till BNP. Utredningen lämnade sitt slutbetänkande i maj i år och föreslår att livskvalitet i officiellt perspektiv ska spegla medborgarnas handlingsfrihet som ska mätas och redovisas utifrån tio komponenter. Bland komponenterna finns hälsa, sysselsättning, sociala relationer och livsmiljö. Utredningen föreslår vidare att en rapport byggd på intervjuer, registeruppgifter och globala indikatorer på dessa områden ska läggas fram vart fjärde år. Man föreslår dock inget samlat index för att mäta livskvaliteten i stort. Utredningen

betonar i för liten utsträckning uppföljning av människors subjektiva livskvalitet, vilket är ett etablerat sätt att mäta livskvalitet som utgår från den enskilde. Därtill framhåller utredningen i alltför liten del goda relationers betydelse för livskvaliteten, trots att detta är helt centralt när människor själv pekar ut faktorer som säkrar god livskvalitet och trots att ensamhet är ett stort hot mot exempelvis hälsa. Utredningen kan därmed behöva kompletteras.

Avgörande för hur lyckade mått på livskvalitet blir är vilka problemformuleringar, slutsatser och förslag som kommer därefter. Därför anser vi att föredragande borgarråds politiska synpunkter, med fokus på att fördela brister, inte att skapa dynamik och välbefinnande, skulle generera sämre förutsättningar för livskvalitet.

Alliansen fokuserar på de utmaningar som Stockholms stad de facto står inför. För oss är det avgörande att alltid arbeta för att alla ska få det bättre, inom alla delar av samhället utifrån varje persons förutsättningar och ambition. Förutsättningarna för livskvalitet hänger ihop med den enskildes möjlighet att själv ta ansvar och förändra sin livssituation. Så länge trösklar till det första jobbet eller den första bostaden är för höga förvägras många denna möjlighet.

En god grund för livskvalitet är, avseende utredningens ambition utifrån vår utgångspunkt i Stockholms stad, att den enskilda stockholmaren kan påverka den egna livssituationen. Att få möjlighet att påverka sin egen, eller närståendes, utbildning, vård eller omsorg och få möjlighet till levebröd genom arbete eller företagande är avgörande.

Dessvärre ser vi, efter mandatperiodens första år, att riskerna är påtagliga för att stockholmarnas valfrihet och påverkansmöjlighet *minskas i och med ideologiska återkommunaliseringar eller politiserade upphandlingar*. Ordning och reda i ekonomin, betydande valfrihet, mångfald, och god livskvalitet hänger ihop. Att få möjlighet att leva i en trygg och städad stad, fredad från brottslighet, nedskräpning och klotter, är även det ett mått på livskvalitet.

Kommunstyrelsen

Särskilt uttalande gjordes av Anna König Jerlmyr, Joakim Larsson, Cecilia Brinck, Dennis Wedin och Johanna Sjö (alla M) och Lotta Edholm (L) med hänvisning till Moderaternas och Liberalernas gemensamma särskilda uttalande i borgarrådsberedningen.

Ersättaryttrande gjordes av Karin Ernlund (C) och Erik Slottner (KD) med hänvisning till Moderaternas och Liberalernas gemensamma särskilda uttalande i borgarrådsberedningen.

Remissammanställning

Ärendet

Den 8 juni 2015 överlämnade utredningen om mått på livskvalitet sitt betänkande "Får vi det bättre? Om mått på livskvalitet" till regeringen. Betänkandet har nu remitterats till bland annat Stockholms stad.

Utredningens bedömning är att mått på livskvalitet bör bygga på medborgarnas handlingsfrihet; det vill säga i vilken mån individen har resurser och förmåga att styra sitt liv efter egna värderingar och önskemål. Utredningens förslag är att livskvaliteten ska mätas och redovisas med indikatorer utifrån följande tio komponenter:

1. Hälsa
2. Kunskap och färdigheter
3. Sysselsättning
4. Ekonomiska resurser
5. Politiska resurser och medborgerliga rättigheter
6. Sociala relationer
7. Säkerhet till liv och egendom
8. Bostad
9. Tidsutrymme
10. Livsmiljö

Genom att livskvaliteten i Sverige beskrivs utifrån dessa tio komponenter kommer jämförbarheten med vad som görs i ett flertal andra länder att bli hög, likaså jämförbarheten med arbetet inom OECD. Det anknyter även till tidigare nordisk välfärdsstatistik.

För att möjliggöra en heltäckande redovisning av livskvaliteten i Sverige och för att kunna redovisa fördelningen av livskvaliteten i befolkningen, krävs enligt utredningen att uppgifter på individnivå inhämtas i ett sammanhang från en och samma intervjuundersökning. Därigenom blir det möjligt att studera hur livskvaliteten varierar mellan befolkningsgrupper, liksom huruvida problematiska förhållanden är koncentrerade till specifika grupper.

För att skapa förutsättningar för en undersökning som omfattar samtliga relevanta livskvalitetsfrågor, föreslår utredningen att SCB:s undersökningar om levnadsförhållanden (ULF) utvidgas och särskiljs från undersökningen EU Statistics on Income and Living Conditions (EU-SILC).

Utredningen föreslår att SCB genomför 5 000 intervjuer årligen för att bilda underlag för rapporter som publiceras vart fjärde år. Därtill föreslås att SCB redovisar tillgängliga registeruppgifter årligen, samt undersöker möjligheten att använda fler registeruppgifter än idag. Det övergripande ansvaret för arbetet med att sammanställa, tillhandahålla och redovisa uppgifter om livskvaliteten i Sverige bör ges till SCB i samverkan med en forskningsinstitution och statistikansvariga myndigheter inom berörda politikområden.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 9 november 2015 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret välkomnar arbetet med att ta fram nya mått på livskvalitet för att komplettera det traditionella välfärds måttet BNP. Kontoret ställer sig också bakom utredningens bedömning att mått på livskvalitet bör bygga på individernas handlingsfrihet, det vill säga i vilken mån individen har resurser och förmåga att styra sitt liv efter egna värderingar och önskemål.

Utredningen föreslår att livskvalitet mäts baserat på ett antal centrala livsvillkor såsom bland annat hälsa, kunskap, sysselsättning, ekonomiska resurser, samt politiska resurser och medborgerliga rättigheter. Detta angreppssätt stämmer väl överens med utgångspunkterna för stadens arbete med kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm. Det är också jämförbart med vad som i dag görs internationellt inom t.ex. OECD, vilket är positivt.

Stadsledningskontoret vill betona att undersökningar av människors livskvalitet är viktiga redskap för lokala och regionala beslutsfattare. Det är därför angeläget att statistiken kan brytas ner på lokal och regional nivå och att förändringar kan studeras över tid. Även vid internationella jämförelser är det viktigt att jämförelser med liknande regioner utanför Sverige är möjliga. Det uttrycks inte klart i betänkandet om den regionala nivån avser län eller kommun. Stadsledningskontoret förutsätter dock att resultaten för Stockholms stad och övriga storstadskommuner kommer att särredovisas. För att möjliggöra en finare regional indelning vore det önskvärt om tilläggsbeställningar i urvalet är möjliga. För Stockholms stad med stadsdelar som i många fall är större än en genomsnittlig kommun, är detta mycket betydelsefullt.

Utredningen föreslår att uppgifter samlas in på individnivå. Stadsledningskontoret delar denna uppfattning. Vid en livskvalitetsmätning är det särskilt angeläget att det är möjligt att undersöka variationen mellan befolkningsgrupper, liksom huruvida problematiska förhållanden är koncentrerade till specifika grupper. Befolkningskategorierna föreslås i första hand avse kön, ålder, samhällsklass, region, vistelsetid i landet och ursprungsregion.

Utredningen föreslår en fördjupad rapportering om livskvaliteten i Sverige vart fjärde år, baserat på intervjuuppgifter och kompletterande registeruppgifter. Därutöver föreslås en årlig redovisning baserad enbart på registeruppgifter. Stadsledningskontoret tycker att det är bra att det finns en kontinuitet i rapporteringen som gör det möjligt att bedöma hur livskvaliteten förändrats under perioden mellan de fullständiga redovisningarna av livskvaliteten.

Sammanfattningsvis ställer sig stadsledningskontoret positivt till de förslag som utredningen presenterar. Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen beslutar att remissen ”Får vi det bättre? Om mått på livskvalitet” anses besvarad med vad som sägs i detta tjänsteutlåtande.